

Podlipnické kostely – historie

Kostel sv. Jiří v Řečici

Stojí na mírné vyvýšenině, která je obehnaná hliněným obranným valem. Půdorys kostela je velmi jednoduchý – obdélná loď a čtvercový presbytář s později dostavěnou malou sakristií. V lodi jsou vzácně zachována tři malá funkční gotická okna. V interiéru se nacházejí i další původní kamenné prvky: z tesaných kvádrů vyzděný vítězný oblouk, sanktuář z jednoho kusu kamene a horní část gotické křtitelnice, jež je zazděná u jižního vstupu. V sakristii, která dříve sloužila jako samostatný liturgický prostor, je zachována oltářní menza. Vrchní desku této menzy tvoří druhotně použitý náhrobní kámen. Kostel byl postaven zřejmě v první polovině 14. století a v 17. století byl drobně stavebně upraven. Úpravou byla zvětšena okna na jižní straně. Dřevěná kruchta pochází z 19. století. Hřbitov kolem kostela je ohrazen kamennou zdí a součástí kostelního okrsku je zvonice, ke které byla později připojena malá márnice. Jednoduchost kostela, charakter nástěnných maleb a původní drobná gotická kostelní okna propůjčují této historické stavbě jedinečné kouzlo.

První listinná zmínka o kostele pochází z roku 1352 ze soupisu papežských desátků. Samotná ves je poprvé zmiňována roku 1307, kdy ji od vilémovského kláštera získal Rajmund z Lichtenburka. Od roku 1436 patřila Řečice Trčkům z Lípy a od třicetileté války byla součástí chotěbořského panství (Kinští).

Kostel sv. Martina v Dolním Městě

Byl postaven společně se stavbou blízkého hradu hned na počátku 14. století. Ve svém založení má zřejmě starší románskou stavební tradici. Díky zachovalé zděné menze můžeme tuto sakristii vnímat i jako malou kapli, místo soukromé modlitby. Silné obvodové zdi upomínají na dávný obranný a útočištný charakter vesnických kostelů. Půdorys kostela je jednoduchý – téměř čtvercová loď a pravoúhlý presbytář s výjimkou již zmíněné sakristie. Jednoduchá architektura je však naplněna velmi kvalitně kamennými prvky. Nejde jen o bohatě profilované ostění hlavního (jižního) portálu, ale také o tvarově jednoduchou, ale krásně tesanou okenní rozetu v západní stěně, mohutné nárožní kvádry a výraznou tesanou pásovou soklovou patku. K výrazným kamenným prvkům patří mohutná a bohatě profilovaná deska oltářní menzy. Výzdobu završují velkoryse komponované nástěnné malby z první poloviny 14. století. V pozdějších dobách došlo již jen na menší stavební úpravy. V 16. století byl kostel opatřen renesanční psaníčkovou sgrafitovou fasádou, ze které se však do současnosti zachovalo velmi málo. V 17. století

byl zásadněji upraven interiér – byla zaklenuta loď a zvětšena okna v lodi i jižní stěně presbytáře. Dřevěná kruchta pochází z roku 1850, stejně jako obrazová křížová cesta. V blízkosti kostela, ale mimo hřbitovní areál, stojí jednoduchá krytá dřevěná zvonice s kamennou podezdívkou.

První historická zmínka o kostelu pochází z papežských desátků z roku 1352. V té době byl zasvěcen Janu Křtiteli a byl čtvrtým nejbohatším kostelem červenořečického děkanátu. První zmínka o vsi Lipnice je z roku 1226, kdy byla v majetku želivského kláštera. Majetkově patřilo dnešní Dolní Město k lipnickému panství a majitelé Lipnice měli i podací právo ke kostelu. První novodobé snahy o záchranu zchátralého kostela spadají do roku 1914, kdy významný pardubický konzervátor památek Bóža Dvořák upozornil úřady na špatný stav kostela a na jeho výjimečný význam. V roce 1938 lipnický farář Jan Havelka objevil a částečně odkryl gotické nástěnné malby.

Kostel sv. Markéty v Loukově

Byl postaven na úpatí mohutného kopce Melechova v těsné blízkosti tvrze zemanů z Loukova v první polovině 14. století. Kostel sloužil nejen zemanům, ale i obyvatelům sousedních vsí, mlýnů a statků z blízkého okolí. Na téměř čtvercovou loď navazuje polygonální presbytář s opěráky a třemi okny s jednoduchou gotickou kružbou. V kostele je zachována původní kamenná menza, vítězný oblouk, menší zděné menzy bočních oltářů a velká žulová křtitelnice. V poslední čtvrtině 14. století byl kostel vyzdoben velice cennými nástěnnými malbami, které svou kvalitou patří mezi významné dochované nástěnné malby té doby. Jedinou známou stopou renesančních úprav je vzácně dochovaný sgrafitový zřejmě oltářní obraz ukřižovaného Krista na venkovní jižní stěně lodi. Později byla stavba pravděpodobně na přelomu 17. a 18. století barokně upravena. Na západní straně byla přistavěna zděná věžová zvonice, byla probourána okna na severní a jižní straně lodi a uvnitř kostela byla osazena dřevěná kruchta. Po zbourání blízkého statku (bývalé tvrze) stojí dnes kostel sv. Markéty zcela samostatně v malebné podhorské krajině Melechova.

První listinná zmínka o kostele je z papežských desátků z roku 1352, kdy se jednalo o samostatný farní kostel s podacím právem zemanů z Loukova. Po husitských válkách byl Loukov součástí lipnického panství Trčků z Lípy. V 17. století po třicetileté válce byl již jen filiální kostel připojen k chotěbořskému panství. Zřejmě v té době došlo k barokním stavebním úpravám. V blízkosti Loukova byla v první polovině 18. století založena v lesích na svazích Melechova na tzv. Rohuli sklárna sv. Františka patřící k loukovskému statku. Sklárna vyráběla s krátkými přestávkami až do 19. století.

